אוציא דם שרצים שאין בהם טומאה חמורה אוציא דם ביצים שאין מין בשר (א) א) דם דגים דם חגבים שכולו היתר ¹לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין בה כלאים אף בהמה שאין בה כלאים ת"ל ולבהמה אי מה בהמה שאינה באם על הבנים אף עוף שאינו באם על הבנים תלמוד לומר לעוף ולבהמה ואימא כל דם כלל עוף ובהמה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה אין מידי אחרינא לא ²נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ב) והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא כללא קמא לאו כללא בתרא כרת האי תנא ג) דבי ר' ישמעאל (ב) ג) כללי ופרטי דרשינן מן הדין גוונא ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא אמר מר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בה איסור (ג) והיתר ג) ויש בהן מין בשר אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' ד) אף כל דקתני לאיתויי מאי ה) אמר רב ה) אדא בר אבין לאתויי דמו של כוי מאי קסבר אי קסבר כוי ספיקא הוא ו) איצטריך קרא למיסר ספיקא ו) אלא קסבר ז) כוי בריה בפני עצמו הוא אשכחן דמו ³חלבו ח) מנלן ³מכל חלב נבלתו מנלן ⁴מכל נבלה ⁵גיד הנשה מנלן ⁵בכף הירך תליה רחמנא והא אית ליה כף הירך ט) טומאתו (ד) ח) ושחיטה מנלן סברא מדלכל מילי רבייה רחמנא כבהמה טומאתו י) ושחיטתו נמי כבהמה אמר מר אוציא דם מהלכי שתים יא) שיש בהן טומאה חמורה ואין בהן טומאה קלה ורמינהי כ) החותך ל) מן יב) האדם צריך מחשבה יג) והכשר וקשיא לן מחשבה למה לי תעשה חתיכה שלו מחשבה ואר"ל בחותכו לכלב יד) ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא ולא מ) והתנן ⁶כלל אמרו טו) נ) בטומאה כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאפוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם (ה) לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם טז) חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב מ"מ קתני מחשבה ומחשבה לטומאה קלה היא ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה דכוותה גבי בהמה לאחר מיתה אי בשר מטמא טומאה חמורה ואם דם מטמא טומאה חמורה דתנן ס) דם נבילות בית שמאי מטהרין ⁷ובית הלל מטמאין לא נצרכא אלא לכדתנן ע) ⁸נבלת בהמה טמאה בכל מקום נבלת עוף הטהור בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר פ) (נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בשוקים אין צריכין יז) לא מחשבה ולא הכשר) וא"ל רב לרבי חייא מחשבה למה לי לטומאה קלה (ו) יח) היא גופה טומאה היא א"ל כגון ⁹דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דהאי והאי הוי כביצה אי הכי ליבעי נמי הכשר דהא צ) תנא דבי ר' ישמעאל ⁶על כל זרע [זרוע] אשר יזרע מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריך הכשר ק) אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר א"ל ה"מ באוכלין דעלמא דלית יט) בו פחות מכזית נבלה אבל הכא דאיכא בנויה פחות מכזית נבילה כיון דאילו מצרף ליה כזית לא בעי הכשר (ז) לאפוקי

אוציא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. שאין שרצים מטמאין אדם לטמא בגדים: **שכולו היתר.** מפרש לקמן: **לעוף ולבהמה.** למה נאמרו שניהם שהרי מאחד מהן הייתי דן כעין הפרט: **אי מה עוף כו'.** כלומר אם לא נאמר אלא עוף הייתי אומר מה עוף שאין בו כלאים. מפרש לקמן [ע"ב] כלאי הלמד דעולת העוף אין בהן משום כלאים: **אף בהמה שאין.** בגמרה כלאים כגון שור ועז חייבין על דמן אבל לא על דם לאו א) שהרי בגמרן כלאים: **אף עוף שאינו באם על הבנים.** כגון עוף טמא שאינו טעון שילוח ו) חייבין על דמו אבל עופות טהורין לא: **דבי ר' ישמעאל דדייני כללי ופרטי כי האי גוונא.** כעלהי אלו טרפות (חולין סו.) ואף על גב דלא דמי כללא קמא לכללא בתרא: **לאתויי כוי.** ותיה לא איצטריך לרבות דחיה בכלל בהמה כפרק בהמה המקשה (שם עא.) כדמפרש רבי יוחנן לקמיה: **איצטריך קרא למיסר ספיקא.** בתמיה. דלמאי מדמינן ליה אי לחיה דמה אסור אי לבהמה דמה אסור: **נבלתו מנלן.** איסור אכילת נבלתו מנלן: **בכף הירך תלייה רחמנא.** דכל דאית ליה כף שקורין פולפ"א נוהג בו גיד הנשה והאי דאינו נוהג בעוף כפרק גיד הנשה (חולין דף צב:) מפרש דלא עגיל כף דידיה: **טומאתו.** שמטמא נבלתו: **צריכין מחשבה והכשר** גרסינן במסכת עוקצין: **תעשה חתיכה שלו מחשבה.** דכיון דמתכיה אחשביה דאי נגעה ביה טומאה מקבל טומאה: **נבלת בהמה** כא) **בכל מקום.** ואפילו בשווקים שיש שם רוב עם צריכה מחשבה לאכילה לקבל טומאת אוכלין הואיל דאין דרך לאוכלה: **וכן נבלת עוף טהור בכפרים.** שהעם מועטים צריכין מחשבה לטומאת אוכלין: **ואין צריכין הכשר.** משום דמטמאין טומאה חמורה דנבלת בהמה מטמאה במשא ונבלת עוף טהור מטמא בגדים אבית הבליעה ואמרינן לקמן דכל שסופו לטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר (ז): הכא לא גרסינן **והחלב.** ואף על גב דתנינא לה (ח) גבי שווקים דמשמע הא בכפרים צריך מחשבה לא תנן ליה ברישא דלא מיתני (ט) ליה אינו צריך הכשר כב) דאי בחלב נבלה צריך הכשר דאינה מטמאה טומאה חמורה כג) ואי בחלב דשחוטה כיון דבכפרים כד) קאי לא מיתכשר בדם שחיטה דהכשר דקודם מחשבה לאו הכשר הוא כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכח.) עולשין שליקטן לבהמה כה) ונמלך עליהן לאדם צריכים הכשר שני. משנה זו בשלהי מסכת עוקצין: **נבלת בהמה טהורה בכל מקום.** ואפילו בכפרים שהעם מועט אינן צריכין מחשבה דסתמא למאכל עובדי כוכבים עומדת וכן נבלת עוף טהור וחלב בהמה וחיה בשווקים שהעם מרובין: **אינן צריכין מחשבה ולא הכשר.** דנבלת בהמה ועוף מטמאין טומאה חמורה וחלב בחלב שחוטה קמיירי שהרי הוכשר בדם שחיטה: **והא היא גופה טומאה היא.** טומאת נבילות כו): **בפחות מכזית** ליכא טומאת נבילות וכי חשיב עליה לאכילה מצטרף לנהדי אוכלין פחות מכביצה לטומאת אוכלין: **אי הכי.** דפחות מכזית הוא ולא אתי לעולם לידי טומאת נבילות ניבעי נמי הכשר דהא תנא דבי רבי ישמעאל כו':

אוציא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. ואף על גב דמטמא במגע במשא מיהא לא מטמא כו) ולא בגדים:

אוציא דם ביצים של עוף שאינו מין בשר. תימה כז) לרבינו ברוך דלא מיירי הכל בחד לד ויש בהן איסור והיתר ודם בילים וחגבים הוה מלי למעט שאין בהן טומאה חמורה אלא האי פשוט יותר להם להיתר שאומר הש"ס: **כוי בריה בפני עצמה.** בפרק אותו ואת בנו (חולין פ.) דקתני כוי בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו חכמים אי מין חיה או מין בהמה היא והיא בריה לא הוי כמו בריה דהכא שהרי בריה דהתם הוי או מין בהמה או מין חיה מדקאמר ולא הכריעו בו חכמים כו' אבל הכא רוצה לומר בריה בפני עצמה שאינה לא חיה ולא בהמה דאי הוי או בהמה או חיה לא איצטריך לרבויי דמו וכן היא (יומא דף עד.) כל חלב לרבות כוי ותני שיעור וקאמר כוי בריה בפני עצמה אינו אומר שיהא ספק או חיה או בהמה דאם כן לא צריך קרא לאסור חלבו כח): **בחותכו לכלב.** הוא הדין דהוה מצי לשנויי בחותכו לרפואה אלא הא קא משמע לן דאפילו בחותכו לכלב בעי מחשבה ל): **כגון דאיכא** פחות מכזית נבילה וצירפה. אבל כזית וצירפה ליכא למימר והנאה מחשבה שיטמא האי כבילה אוכלין אחרים אפילו לא יגעו האוכלין רק בצירוף ולא צריך שיגעו בנבילה דא"כ לא מייתי מה בהמה שיש לה טומאה קלה דמשמע שיש נבילה שאין עליה רק טומאת אוכלין ואי הוה בה כזית הוה ביה טומאה חמורה ועוד יש לומר דמשמע דנקט במתניתין דמייתי עלה בהמה לא) כו' בכ"מ ונבלת עוף טהור כו' משמע לב) נבלת בהמה דומיא דנבלת עוף כלומר דצריכה מחשבה כמו על עוף ולכך נקט פחות מכזית:

רב

מסורת הש"ס

א) [ב"ק סג. וכעס ד: ה: חולין סו.], ב) [שם], ג) [יומא עד:], ד) [שם וש"נ], ה) עוקצין פ"ג מ"ב, ו) [בס"י איתא מן האדם מן החי ומבספרים ליתא וכ"נ מפי' הר"ש], ז) טהרות פ"ח מ"ו [פסחים מה:], [שם ושם לאיכל אדם], ח) [נ"ל נשיאים כך הגי' במשנה ובפסחים], ט) עדיות פ"ה מ"ה, י) עוקצין פ"ג מ"ג נדה נ: בכורות י., כ) בס"י ליתא, ל) נדה נא. חולין קכא. [זבחים קה.], מ) [כגס. רש"ס], נ) [עי' חולין קה.], ס) [ועי' תוס' יומא עד: ד"ה כוי].

◆

תורה אור השלם

1. וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה: ויקרא ז כו
2. כָּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל כָּל דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כז
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז כג
4. לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיי אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: דברים יד כא
5. עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה: בראשית לב לג
6. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זֵרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא: ויקרא יא לז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאין מין בשר אוציא דם דגים: (ב) שם האי תנא דבי רבי ישמעאל בריבויי ומיעוטי וכללי ופרטי דרשינן בהדין גוונא: (ג) שם ויש בה איסור ויש בה היתר והן מין בשר: (ד) שם ושחיטתו מנלן: (ה) שם הוה חזי לאדם אפקינן מטומאה: (ו) שם לטומאה קלה והא היא גופה: (ז) רש"י ד"ה ואין צריכין הכשר וכו' הכשר והכא לא גרסינן נ"ל והד"א: (ח) בא"ד ואע"ג דתנינא לה. נ"ב במשנה דעוקצין בסיפא: (ט) בא"ד דלא מיתני עליה אינו:

◆

לעזי רש"י

פולפ"א. הבשר שעל עצם הירך.

◆

רבינו גרשום

מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה דאדם אין מטמא טומאת אוכלין: ושרצים אין בהן טומאה חמורה, דלא מטמו במשא דלא כתיב בהו והנושא את נבלתם: אוציא דם ביצים של עוף שאינו מין בשר. דגים וחגבים שכולו היתר שאינן טעונין שחיטה: לעוף ולבהמה. קא דייק מ"ט כתביבהו לתרוייהו לילף מחד. מעוף. אם [עוף הוה] אמינא מה עוף שאין בו כלאים שאין נוצתו אסורה לא עם צמר ולא עם פשתים דמו אסור אף בהמה שאין בצמרה איסור כלאים כגון עז ופרה דמה אסור ולא כבשים להכי כתיב ולבהמה לאסור דם דכל בהמה: ואי כתיב בהמה בלבד הוה אמינא מה בהמה שאינה באסור (אם) דלא תקח האם על הבנים דמה אסור אף עוף נמי דאינו באיסור אם על בן כגון מזומן או עוף טמא למעוטי דם דעוף טהור ואינו מזומן ת"ל לעוף: ואימא כל דם כלל כו' אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה (נמ"י) אין מידי אחרינא לא, ולמעוטי דם דחיה. לא כתיב כל נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל הוא ואי אתה דן אלא כעין הפרט והיינו כדאמר לעיל מה עוף ובהמה מיוחדין כו': והא לא דמי כו'. מה בכך הא אשכחן תנא דבי ר' ישמעאל דדריש ריבויי ומיעוטי באלו טרפות [דף סו:]. ל) וכללי ופרטי במרובה [דף סד:] ואע"ג דלא דמו אהדדי (והכין) [והכא] נמי דרשינן כלל ופרט וכלל ואע"ג דלא דמו ואיתרבי דם דחיה וכו': ואף כל לרבות דמו של כוי. לרבות דם דחיה לא צריך לרבויי דבהדיא כתיב בה איסור דם דכתיב איש כי יצוד ציד חיה כו' כתיב בתריה דם כל בשר לא תאכלו. ואי קסבר כוי ספק חיה ספק בהמה הוא איצטריך קרא לרבויי למיסר ספיקא פשיטא דאסור דמו ממה נפשך: אלא קסבר כוי בריה הוא בפני עצמו. ואיצטריך קרא לרבויי ולמיסר דמו: מכי כל אוכל חלב קרי ביה ל) כי כל אוכל חלב כל דאפי' דכוי. נבלתו מנלן. דאסור באכילה מכל דלא תאכלו כל נבלה: החותך מן האדם. מן [illegible]

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"א מהלכות מאכלות אסורות הל' יג טוש"ע יו"ד סי' סו סעיף א וסי' פ סעי' ו:
ד ב (מיי' פ"א שם) טוש"ע יו"ד סי' סה סעיף ו:
ה ג מיי' פ"א מהל' אבות הטומאה הלכה ו:
ו ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הלכה [ג] ט עי' השגות וכ"מ:
ז ה מיי' פ"ב שם הלכה יח:
ח ו מיי' פ"א מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ד:
ט ז ח מיי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ג:
י ט מיי' שם הל' ו:

◆

מוסף רש"י

כל המיוחד לאכול אדם. יהא עליו שם אוכל, טמא. לעולם ואפילו נתקלקל מאכילת אדם, עד שיפסל מאכילת כלב (פסחים מה.). נבלת בהמה טמאה בכל מקום. שהיא עומדת לאו לאכילה קיימא דמאיסה, ועוד שיש לה שם דחיין אחת שלא נשחטה ואחת דטמאה היא (בכורות י.) עומדת לאו לאכילה הלכך בעיא מחשבה, ומה דלאו איהו מית בלא מחשבה עומדת אפילו אדם וכלים וכל שכן אוכלין ומתקן, אלא לפי מחשבתה מחשבתה דלאי איכא פחות מכביצה שאר אוכלין ופחות מכזית נבלה, משלים לכביצה, אי חשיב עליה מצטרפת בהדייהו ומקבלת טומאה כמגע שרץ ואי לא לא (נדה נ:). וכן נבלת עוף הטהור. בכפרים. דעניים הם ואין רגילין לאכול עופות ושמן, צריך מחשבה. להאכילן לעכו"ם, ואם לאו אין מטמאין טומאת אוכלין (בכורות י:). ואין צריך הכשר. דסופה לטמא טומאה חמורה (נדה נ:). נבלת בהמה טהורה בכל מקום. ואפילו בכפרים דליכא אוכלין מרובין עומדת לאכילה (שם). עומדת לאכילה עכו"ם דלא מאיסה ועוד דלגבי ישראל אין בה אלא לאו אחד, הלכך אינה צריכה מחשבה לקבל טומאת אוכלין להצטרף פחות מכזית ישמנה לפחות מכביצה אוכלין, וכן נבלת עוף טהור והחלב של שחוטה בשווקים, בכרכים דיש בה רוב עם ועשירים הם ורגילים לאכול רוב עופות ושומן, אין צריכין לא מחשבה ולא הכשר. נבלת בהמה ועוף משום דמטמאין טומאה חמורה, וחלב שחוטה בשווקים משום שכבר הוכשר בשחיטה, דכיון דלא בעי מחשבה אכשר ליה הכשר שחיטה (בכורות י.). מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה. כגון אדם ובגדים (זבחים קה:) זרעים אין נעשין אב הטומאה עולמית ואפילו נגעו במת שהוא אבי אבות, ואין נעשין אב הטומאה לטמא אדם וכלים, דהטומאת נפשא דנוגע במת מטמא אדם מהאי קרא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת כלומר טמא תטמא עד הערב, וכי כתיב האי קרא במדבר שיש לו טהרה במקוה ומילתא כתיב, דכתיב לעיל מיניה והזה הטהור על הטמא וגו' והנוגעת טמא קא' והנפש הנוגעת, ילפי אוכלין ומשקין וכלי חרס הואיל ואין להם טהרה במקוה אין נעשין אב הטומאה (חולין קכא.).

◆

שיטה מקובצת

א] בשר אוציא דם: ב] דרבולי ופרטי דריש כהדין גוונא (תרי מן נמחק) נ"א בריבויי ומיעוטי וכללי ופרטי דדרשינן כהדין גוונא: ג] והיתר והן מין בשר: ד] אף כל דקתני לאתויי מאי דאין לומר דאיצטריך לאתויי חיה דחיה בכלל בהמה: ה] רב אידי בר: ו] איצטריך קרא למיסר ספיקא [illegible]

[illegible]

[illegible]